koolikirjanik, sünd. 7. I 1797 Viljandimaal Karksi mõisas valitseja pojana, õppis aa. 1814–17 usuteadust Tartu ülikoolis, oli aa. 1828–44 kirikuõpetajaks Rõuges ja teotses hiljemini ametnikuna Liivimaa mõisnikkude krediitkassa Tartu osakonnas; suri 20. IX 1872 Tartus. — Eesti keeles ja nimelt lõuna-eesti murdes on R. avaldanud raamatud »Ewangeliumi nink Epistli pühhast kirjast väljakirjotetu« (Riia, 1842, 264 lk.), »Tarto maa-keele Abits« (Tartu, 1845), »Sädus kuis Liiwlandima mõisnikuide Kredit-Kassa abbiga tallomaid võip müwwa nink osta« (Tartu, 1849) ja väikesi jutukesi Schünmann'i »Tarto maa-rahwa Kalender'is« a. 1837 ja 1840; ka tõlkis ta J. G. Schwartz'i »Koli ramatu« 6. ja 8. osa tallinna murdest lõuna-eesti murdesse. Mainitud kirjandus on kõik peale »Abitsa« vanas kirjaviisis. Rosenplänter'i »Beiträge'des« on ta ilmutanud 2 kirjutist: »Etwas zur esthn. Wortfügung« (Beitr. XX, lk. 41 jj.), milles käsitletakse atribuudi kongruentsi eesti keeles ja »Wörter u. Redensarten, die in Hupels Wörterbuche nicht stehen« (*ibid.*, lk. 49—120), »Kalevipoja« ilmumise järel tõlkis R. seda saksa keelde kuni 15. lauluni, kuid, saanud valju arvustuse osaliseks, andis ta töö hiljemini jätkata dr. Schultz-Bertram'ile (tõlge ilm. Verh. GEG IV–V). Lõpuks mainitagu, et R. oli Õp. E. S.-i asutajaid, hiljemini, aa. 1851–53 seltsi esimees ja teotses aa. 1849–54 ja 1856–57 »Inland'i« toimetajana.

SB GEG 1872, lk. 67–72, 95; V. Reiman, Kivid ja killud I (1907), lk. 47; Napiersky, Pred.-Lex. IV; Keussler, Forts.; *Alb. acad.* 960; Winkelmann II, nr. 11192, 11200. *E. O.*

REINWALD, Ado, kirjanik, sünd. 25. XI 1847 Viljandimaal Uusna v. Juurika talu rentniku Jüri R.-i pojana; siirdus 1852. a. vanematega Tarvastu v. Ilissa tallu, kuhu jäi kuni 1894. a; Ilissalt, mis oksjoni teel »Virmalise« omaniku, R.-i venna, võlgade katteks läks uue omaniku kätte, asus R. Elva alevisse, kus suri 8. II 1922. Lugema õpib R. emalt, käib ühe ainukese talve Tarvastu Soone külakoolis, täiendab oma haridust hoolsa lugemisega, unistab võõraist maist ning misjonäride kooli astumisest, on isa talus karja- ja künnipoisiks ning isa surma järel (1867) peremeheks, ostab 1870. a. Ilissa päriseks, asutab viljapuuaia, kasvatab linu ning elab jõukalt; saatuslikud õnnetused R.-i elus on olnud isa peksasaamine sillakubja ametis, tulikahju (1881) ja talu peale obligatsiooni tegemine. — R.-i sulest on ilmunud teosed: »Villandi Laulik« I (Tartu, 1872; II tr. 1875), II (Viljandi, 1875), »Wiljandi laulik« III (Tartu, 1877) IV (1880), »Õitsi Ööpik . . .«, luuletused (Tartu, 1876), »Bagdadi Kalif«, näidend (Tartu, 1897), »Nalja-Kannel . . .«, pilalaulud (Viljandi, 1881), »Raswa-Jaak«, kütijutud (1902) ning koguteos »Ado Reinvald'i Laulud« (Tartu, 1904); peale nende on ta toimetanud mitmeid kalendreid, nagu »Sakala kalender«, »Lindanissa kalender«. — R. kuulub kirjandusajalooliselt ärkamisaja vanema põlve luuletajate hulka. Ta luuletajaprogramm on seesama, mis teistelgi ärkamisaja luuletajail: romantiline kodu, kodumaastiku ning emakeele ülistamine, kurva ja raske mineviku kurtmine ning parema ja heledama tuleviku kuulutamine ning tõotamine, orjusest tulnud rahva usu kinnitamine selle eluja inimõigusse ning paremasse tulevikku — see on ärkamispõlve laulikute rahvuslik tegu, millest R. on osa võtnud. Esteetilise kultuuri istutamine Eestisse, see on ärkamisaja lüürikutele kõrvaline moment Arvestades esimest momenti R.-i luules ei tule mitte imestada, et osa R.-i luuletusi on rahvuslikud juhtkirjad värssides. R.-i kui elukogenud talupoega eraldab paatoslikust Koidulast teatav kriitiline suhe isamaa vastu. Luuletuses »Isamaa« (»A. R.-i Laulud«, lk. 11) seab R. isamaaks tunnustamise siduvusse teatavatest nõuetest; »saa sarnaseks, mu Eesti, sa, siis oled sa mu isamaa«, kirjutab ta. R.-i loomulik ratsionalism leidis tuge Kreutzwald'is, kellega ta sai tuttavaks juba noores eas ning kellega ta püsis elavas kirjavahetuses. Ka sütitas ta opositsioonimeelt isa peksasaamine »sillasaksa« poolt. Need eeldused mõjusid selleks, et rahvuslaste perre lõhe tekkimisel R. lõi otsekohe Jakobson'i poole. Et ta seda pidi tegema valutava laulikusüdamega, seda kinnitab rida luuletusi, milles kurdetakse vaenu ja lõhe üle ning manitsetakse üksmeelele, näiteks luuletus »Ärge riielge« Kreutzwald'i mõjul teritatud R.-i pilk tabab ka vahe kiriklikkuse ja religiositeedi vahel, ning R.-ist saab kiriklikkuse äge vastane, kes ei jäta juhust tarvitamata, et tungida kallale kirikhärradele. R. avab juba varakult sõltuvuse usu ja orjuse vahel ning luuletab »Usk ja orjus, piinad ühes rändavad« (vt. »A. R.-i Laulud«, luulet. »Eesti rahva minevik — olevik — tulevik«). Kui lisada juurde veel truudustunnustuse laulud vene keisrile ning riigile, millest loodeti pääsu saksa surve alt, siis oleksid pea ammutatud kõik ühiskondliku ulatusega teemid ning motiivid R.-i luules. Kõigi nende kohta tuleb öelda, et mida kaugemale R. jõuab romantilisest isamaa luulest, seda labasemaks ja vemmalvärsilikumaks muutuvad ta luuletused, olgugi et neis leidub palju teravat meelekibedust ning naturalist-